

Reactie Internetconsultatie doorlopende leerlijnen vmbo-mbo

Versie 25 maart 2015

Vooraf

De afgelopen jaren is vanuit de VO-raad, de Stichting Platforms Vmbo, het Platform TL, de Vakcollege groep en de vmbo-scholen herhaaldelijk kritisch gereageerd op de experimenteerregeling doorlopende leerlijnen. Deze kritische houding is mede ingegeven door de ervaringen met de voorloper van de leerroutes uit de experimenteerregeling – de VM2-regeling. De VM2-regeling is – ondanks alle inspanningen en extra financiën - niet uitgegroeid tot een succesvol traject. Dat had voor een belangrijk deel te maken met de stringente regelgeving waarmee deze regeling omgeven was. Het principe van één dak, één team, maar - vooral - één Crebo resulteerde voor een deel van de groep leerlingen in voortijdige uitstroom uit het traject omdat ze gaandeweg toch een andere opleiding wilden volgen. Ook hebben – mede door de krimp in de BB - relatief weinig leerlingen deelgenomen aan deze experimenten. Daarnaast zijn relatief veel experimenten voortijdig beëindigd omdat de samenwerking tussen de vmbo- en mbo-instelling niet van de grond kwam. Hoewel er zeker succesvolle samenwerkingsverbanden waren, is het algehele rendement van de VM2-regeling feitelijk teleurstellend geweest. De geïntegreerde leerroutes die als opvolger van de VM2 zijn gepresenteerd borduren nog sterk voort op de VM2-aanpak. Daarbij lijkt de vakmanschapsroute zich vooral te richten op ‘versnelling’ van de route naar een startkwalificatie. De experimenteerregeling is daarbij gelanceerd als het enige vehikel voor het creëren van maatwerk in een doorlopende leerlijn vmbo-mbo, dus scholen zijn min of meer overgeleverd aan deze regeling.

We hebben vanaf het begin onze verbazing uitgesproken over het feit dat er niet voorzien was in een regeling voor de kaderleerlingen en de begrenzing van de technologieroute tot de ‘topsectoren’ Techniek en Groen. Er liep hierdoor een rare scheidslijn door - en zelfs binnen - de vmbo-leerwegen. De belangrijkste bezwaren op de huidige vakmanschapsroute en de technologieroute spitsten zich toe op de volgende elementen:

- Regeldruk: De regeling is met veel voorwaarden (zoals intensieve samenwerking en waarborgen voor een terugvaloptie) en procedures omgeven en verzwaart de regeldruk van scholen. Daarbij biedt de regeling scholen geen extra mogelijkheden voor financiële ondersteuning. De – beperkte - ruimte die deze regeling in onze optiek biedt rechtvaardigt een dergelijke ‘zware’ aanvraagprocedure niet. Scholen haken daardoor af en/of besluiten bij voorbaat al niet aan deze trajecten te beginnen.
- Geringe mogelijkheden voor maatwerk: De al bestaande routes en de beoogde nieuwe route vormen teveel een ‘keurslijf’, waardoor onvoldoende aan de behoefte aan maatwerk tegemoet gekomen kan worden.
- Inhoud programma: Leerlingen die de vakmanschapsroute volgen moeten tweemaal (vmbo en mbo) op een afsluitend examen laten zien dat ze over – hetzelfde - niveau 2F voor rekenen en Nederlands beschikken, terwijl het examen in het beroepsgerichte vmbo-vak kan vervallen. Ook is onduidelijk wat de ratio is achter het laten vervallen van de examinering van de sectorvakken in

het vmbo. Deze bij uitstek praktische leerlingen worden alleen op de algemeen theoretische vakken (op vmbo-niveau) getoetst. De inzet van de sector is juist om de AVO-druk bij deze leerlingen weg te nemen.

- Doelgroep: De technologieroute staat alleen open voor doorlopende leerroutes naar de 'topsectoren'. Het is de vraag hoe scholen een dergelijke route voor een deel van de groep kunnen organiseren. Daarnaast moeten leerlingen al in het vmbo een gerichte keuze voor een mbo-profiel maken. Voor kaderleerlingen is er geen aantrekkelijk alternatief (worden nu naar de vakmanschapsroute gedirigeerd).

Met de beoogde uitbreiding en aanpassing van de experimenteerregeling wordt aan het laatste bezwaar tegemoet gekomen. Het is positief dat de staatssecretaris deze routes nu wil openstellen voor alle sectoren en voor mbo-3. De beroepsroute wordt breed opengesteld voor alle sectoren en de kaderleerlingen kunnen via de vakmanschapsroute of de beroepsroute een geïntegreerde leerroute op hun eigen niveau gaan volgen. Deze tekortkoming van de bestaande experimenteerregeling wordt daarmee gerepareerd. Desalniettemin gelden de overige bovengenoemde bezwaren ook voor de nieuwe situatie en blijven we ons afvragen wat de toegevoegde waarde is van deze experimenteerregeling. Ook zitten er in onze optiek risico's aan het achterwege laten van het vmbo-examen/diploma in het geïntegreerde traject voor KB-leerlingen in een vakmanschapsroute naar niveau 3. Als leerlingen in een laat stadium uit het traject 'vallen' is de terugvaloptie naar een kb-diploma mogelijk een gepasseerd station. In dat geval hebben jongeren 'niets' tastbaars in handen.

Er zullen zeker leerlingen zijn die baat hebben bij een dergelijke route, maar het is de vraag of de maatregelen - en de tijd en kosten die daarmee gepaard gaan voor scholen, DUO, de inspectie en onderzoeksinstellingen die de regeling monitoren - in gezonde verhouding staan tot het aantal leerlingen dat daadwerkelijk een dergelijke route volgt en succesvol afsluit.

Wij hebben steeds gepleit voor structurele ruimte voor doorlopende leerroutes vmbo-mbo, in plaats van een experimenteerregeling die het maatwerk gedetailleerd voorschrijft. Ook de Onderwijsraad roept de overheid op om vernieuwingen die de schotten tussen de verschillende onderwijssectoren-en kolommen doorbreken, te stimuleren, en om belemmerende wet- en regelgeving weg te nemen die samenwerking tussen de onderwijssectoren- en kolommen hindert.

Daarnaast zien we veel potentie in de nieuwe beroepsgerichte programmastructuur voor het vmbo waaraan nu gewerkt wordt en met name in de mogelijkheid van de inzet van regionaal ontwikkelde keuzevakken. Deze keuzevakken kunnen als vliegwiel fungeren voor de inhoudelijke afstemming én gezamenlijke ontwikkeling – en daarmee een impuls geven aan de totstandkoming van geïntegreerde programma's.

Vraag 1. Wat vindt u van de voorgestelde wijzigingen van dit experimenteerbesluit, en komen deze tegemoet aan de wensen van scholen, instellingen en leerlingen?

We zijn vanaf het begin af aan kritisch geweest over deze maatregelen, ook al zien we ook dat leerlingen – en met name kwetsbare leerlingen - baat kunnen hebben bij een geïntegreerde leerroute. Omdat de maatregel te complex is voor scholen, zullen naar onze beleving maar weinig leerlingen gebruik kunnen maken van de regeling. De experimenteerregeling in de huidige vorm vormt een (te) strak keurslijf voor de scholen, de aanvraagprocedure is omslachtig en het is heel lastig voor scholen om de plannen te realiseren. Ondanks goedkeuring van de plannen besluiten scholen toch om niet te starten met een geïntegreerde leerroute, en dat vinden we zorgwekkend. We maken ons ook zorgen over de continuïteit van de gestarte trajecten, zeker als leerlingenaantallen in de routes onder een kritische grens dreigen te komen.

De crux is dat het door de sector gewenste en beoogde maatwerk moet worden vormgegeven in gestandaardiseerde leerroutes, terwijl wij juist zo opteren voor meer flexibiliteit en structurele ruimte

voor alle scholen. Er is bij scholen vooral behoefte aan ruimte in de regio voor samenwerkingsverbanden om gezamenlijk oplossingen te vinden. Juist geen ‘gestandaardiseerde’ maatwerktrajecten, maar een omgekeerde aanpak: wat willen regio’s en wat hebben ze daarvoor nodig?

Vraag 2. Zijn de voorgestelde wijzigingen praktisch uitvoerbaar?

Het vormgeven van een gezamenlijke geïntegreerde leerroute over de sectoren heen vraagt veel van de samenwerking tussen vmbo en mbo, dat geldt voor de bestaande routes en ook voor de nieuwe routes. De systeemverschillen tussen de sectoren moeten opgelost worden en dat vraagt om zowel organisatorische, inhoudelijke en financiële afspraken en permanente afstemming. De scholen moeten deze verschillen overbruggen en stuiten daarbij ook op verschillende bevoegdheidsregelingen, onderlinge btw-verrekening, verschillende toezichtkaders van de inspectie en uiteenlopende bepalingen rondom onderwijstijd.

De bewindslieden roemen de belangrijke *wettelijke* verruimingen die dit ontwerpbesluit mogelijk maken, in de vorm van spreiding van de examens over meerdere leerjaren. In de praktijk blijkt dat scholen veelal stuiten op organisatorische knelpunten om dit vorm te geven. Ook zijn er in het voortgezet onderwijs geringe mogelijkheden voor flexibele afname - en dus spreiding - van examens. De discrepantie tussen feitelijke wettelijke mogelijkheden en organisatorische haalbaarheid is groot. Bijkomend nadeel is dat er geen extra financiële middelen beschikbaar zijn om de samenwerking gestalte te geven. Samenwerkingsverbanden moeten het met de regulier beschikbare middelen doen.

Vraag 3. Hoe kijkt u aan tegen de gegeven ruimte voor de inkorting van de studie met 1 jaar ten opzichte van de reguliere studieduur van vmbo en mbo?

In onze optiek mag verkorting geen eigenstandige doelstelling van een geïntegreerde leerroute zijn. Belangrijk is dat jongeren de juiste bagage hebben om de arbeidsmarkt te betreden en zich daar duurzaam een plaats te verwerven. In bepaalde sectoren is het extreem lastig voor jeugdigen om zich – duurzaam - een plaats op die arbeidsmarkt te verwerven. In onze optiek is het – gezien de beperkte arbeidsmarktmogelijkheden voor bijvoorbeeld niveau 2 - juist voor de kwetsbare jongeren belangrijk om hen te stimuleren op een zo hoog mogelijk niveau uit te stromen, in plaats van hen zo snel mogelijk toe te leiden naar de arbeidsmarkt.

Vraag 4. Kunt u zich vinden in de verbreding van de technologieroute (voor alle sectoren en mbo-domeinen) en daarmee ook de verandering van de naamgeving van de route?

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat we al langere tijd een andere koers voorstaan dan zoals beoogd in het experimenteerbesluit. Het vormgeven van vastomlijnde leerroutes past niet bij de ambities van de sector, zoals overeengekomen in het Sectorakkoord ‘Klaar voor de toekomst’. Vanuit de optiek van de huidige situatie is verbreding en verandering van naamgeving een reparatie van de huidige tekortkomingen in de regeling. Een verandering van naamgeving vloeit daar dan logischerwijs uit voort, alhoewel de naam beroepsroute niet de schoonheidsprijs verdient, omdat deze ‘te weinig zegt’.